

ПОНЯТТЯ, ВИДИ ТА ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА КОРУПЦІЙНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ

Поняття корупційного правопорушення визначено на законодавчому рівні. Відповідно до ст. 1 Закону України «Про засади запобігання і протидії корупції» корупційне правопорушення – це умисне діяння, що містить ознаки корупції, вчинене особами, уповноваженими на виконання функцій держави або місцевого самоврядування; особами, які прирівнюються до осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування; особи, які постійно або тимчасово обіймають посади, пов'язані з виконанням організаційно-розпорядчих чи адміністративно-господарських обов'язків, або особи, спеціально уповноважені на виконання таких обов'язків у юридичних особах приватного права незалежно від організаційно-правової форми, відповідно до закону; посадовими особами юридичних осіб, фізичні особи – у разі одержання від них вказаними особами або за участю цих осіб іншими особами неправомірної вигоди), за яке законом встановлено кримінальну, адміністративну, цивільно-правову та дисциплінарну відповідальність.

Попри це в теорії права ознаки корупційних правопорушень визначаються неоднозначно. Так, О. В.Ткаченко до них відносить:

1. Діяння, спрямоване на отримання неправомірної вигоди як майнового, так і немайнового характеру. Обов'язкова наявність корисливої мети.

2. Вигоди, матеріальні чи нематеріальні блага отримуються суб'єктом відповідальності за корупційні правопорушення незаконно.

3. Дії або бездіяльність суб'єкта відповідальності за корупційні правопорушення спрямовані на порушення вимог нормативно-правових актів, у яких визначені низка прав та обов'язків особи на відповідній посаді, з метою отримання благ у незаконний спосіб.

4. Діяння, спрямовані на отримання певних благ за допомогою і з використанням службових повноважень та пов'язаних з цим можливостей, авторитету займаної посади, які не пов'язані з виконанням особою своїх безпосередніх посадових обов'язків.

5. Дія або бездіяльність посадової особи спрямовані на отримання благ, вчинена умисно, при цьому особа, яка вчинила це правопорушення, усвідомлювала протиправний характер своїх вчинків.

6. Дії (бездіяльність) посадової особи державного органу можуть бути правомірними і не мати шкідливих наслідків.

7. Дії посадової особи вчинюються за домовленістю або згодою сторін.

8. Діяння має бути вчинене особою, віднесеною Законом України «Про засади запобігання корупції» до суб'єктів відповідальності за корупційні правопорушення.

9. Наявність причинного зв'язку між діяннями та наслідками.

10. Дії або бездіяльність суб'єкта правопорушення з ознаками корупції, не містять складу злочину[1, с. 235-236].

З таким підходом можна погодитись лише частково, оскільки корупційне правопорушення в цьому випадку розглядається у вузькому значенні, до нього не включаються корупційні злочини, що не сприяє уніфікації ознак правопорушення.

Детальніше ознаки корупційного правопорушення (зокрема адміністративного) характеризує В. Г. Чорна, яка до них відносить:

1) це виключно діяння, тобто дія;

2) протиправність – означає, що такими діями порушуються відповідні норми права КУпАП, Закону «Про засади запобігання і протидії корупції»;

3) винність. Винність передбачає наявність в особи відповідного власного психічного ставлення до відповідного вчинку і його наслідків. Корупційні правопорушення, які віднесені до КУпАП, вчиняються лише у формі умислу;

4) адміністративна караність. Караність означає, що за здійснення конкретного корупційного правопорушення законодавством передбачається відповідне покарання, передбачене санкцією

відповідної статті КУпАП, наприклад, порушення особою встановлених законом обмежень щодо зайняття підприємницькою чи іншою оплачуваною діяльністю (крім викладацької, наукової та творчої діяльності, медичної та суддівської практики, інструкторської практики із спорту) – тягне за собою накладення штрафу від п'ятдесяти до ста двадцяти п'яти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян із конфіскацією отриманого доходу від підприємницької діяльності чи винагороди від роботи за сумісництвом (ст. 172⁴ КУпАП). Дана ознака дозволяє відмежувати правопорушення від інших протиправних (заборонених адміністративно-правовими нормами) вчинків, здійснення яких не спричинює застосування адміністративних стягнень;

5) юридичною ознакою корупційного правопорушення є об'єкт посягання. Конкретні об'єкти, посягання на які здійснюється вчиненням корупційного правопорушенням, визначені статтями 172³ – 172⁹ Особливої частини КУпАП;

б) суспільна шкідливість корупційних правопорушень полягає в тому, що вони завдають шкоди правопорядку, громадським і особистим інтересам [2, с. 318-319].

Особливість корупційних правопорушень полягає в тому, що посягання на охоронювані законом суспільні відносини здійснюється спеціальними суб'єктами не ззовні, а всередині самої системи відповідних органів. Тобто шкода суспільним відносинам завдається самим учасником цих відносин, службовою особою, яка навпаки має забезпечувати їх існування та охороняти від негативного впливу ззовні. Службових осіб, які здійснюють свої повноваження у державній сфері, наділяє певною компетенцією держава і вони мають забезпечувати існування суспільних відносин саме від імені держави в інтересах як окремих громадян, так і самої держави. Проте, отримавши певну владу від держави, службова особа, зловживаючи цією владою, завдає шкоду державі або окремим громадянам. Службових осіб підприємств, установ і організацій певною компетенцією наділяє власник цих юридичних осіб, і службова особа має забезпечувати існування суспільних відносин у законних інтересах власника. Проте за допомогою отриманої влади службова особа може заподіяти шкоду інтересам держави або окремих громадян, а також інтересам власника [3, с. 180].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Ткаченко О. В. Питання ознак корупційного правопорушення. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. 2011. №1. С. 234-243.
2. Чорна В. Г. Адміністративна відповідальність за корупційні правопорушення: поняття та склад. *Вісник Запорізького національного університету*. 2012. №1. С. 317-322.
3. Панфілов О. Є. Об'єкт адміністративних корупційних правопорушень. *Митна справа*. 2012. №6. Ч. 2. Кн. 2. С. 178-183.

О. Д. Несімко

к. ю. н., доцент кафедри КПП

Інституту права, психології та інноваційної освіти
Національного університету «Львівська політехніка»

ІНСТИТУТ НЕОБХІДНОЇ ОБОРОНИ ЯК СОЦІАЛЬНО ПРАВОВИЙ ЕЛЕМЕНТ

Чинне законодавство та вітчизняна наукова думка авторитетних умів від теорії кримінального права характеризує необхідну оборону як захист від небезпечного зазіхання шляхом нанесення шкоди особі, яка посягає на життя чи здоров'я, якщо при обороні не було перевищено границю необхідної оборони. Ст.36 КК України вважає, що такі дії лежать правовому полі принаймні за зовнішніми ознаками і подібні на діяння, котрі передбачені Особливою частиною кримінального права.

На даний момент побутує така думка, котру окремі науковці підтверджують: що ” з наданням необмеженого права на захист при застосуванні необхідної оборони не збігається з моральним вимогам про те, що вчинення чи нанесення шкоди нападнику є єдиним допустимим прийомом захисту інтересів, що охороняються” [3, с. 178]. Саме тому, на думку В.С. Устинова, інститут необхідної оборони повинен розглядатися не як самостійний, а як субсидіарний правовий інститут, який є заміною, у виключних випадках, діяльності органів державної влади, самовільними діями окре-